

**การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม
ของวัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร**
**Administration Regarding Public Relations of Cultural Heritage Publicity of
Wat PraYurawongsawaswarawiharn**

กัญกมล เตือนเหมือน และ สัมพันธ์ พลภักดิ์

Kunkamol Tuanmurn and Sampan Polpuk

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

Doctor of Philosophy Program in Public Administration, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมผสานนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนา และปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร ประสบผลสำเร็จ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งผ่านการทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามได้ค่า IOC ที่ระดับ 0.88 และค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามที่ระดับ 0.86 ประชากร คือประชาชนในเขตพื้นที่ธนบุรี จำนวน 127,708 คน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 97 และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.03 จำนวน 1,101 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน การเก็บรวบรวมแบบสอบถามดำเนินการระหว่างวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2558 รวม 30 วัน ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ในรูปของตาราง ประกอบคำบรรยาย รวมทั้งใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการถดถอยพหุคูณ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร ประสบผลสำเร็จทั้ง 2 ด้าน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เรียกว่า 4M

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การประชาสัมพันธ์, มรดกทางวัฒนธรรม, วัดประยูรวงศาสุวรรณวิหาร

Abstract

The main objectives of this study were (1) to investigate the conditional problems of Administration of public relations of cultural heritage of Wat Prayulrawongsawasworaviharn, (2) to study the development of administration regarding public relations of cultural heritage of Wat Prayulrawongsawasworaviharn, and (3) to explore factors which play an important role in the accomplishment of the development guidelines of administration of public relations of cultural heritage of Wat Prayulrawongsawasworaviharn. The methodology used was the mixed methods research with the major application of the quantitative research emphasizing survey research which used questionnaires as a tool. The questionnaires passed the validity test, achieving the IOC level of 0.87, and the reliability test level of 0.96. Data

were collected from 1.101 samples derived from the populations of 127.708 people using Taro Yamane's formula at the 0.03 significant level or 97% reliability. Data were also collected by the qualitative method from 9 key informants and analyzed by descriptive interpretation. The distribution and recollection of the questionnaires had been handled from February to March 2014. The data analysis methods applied were both the table analysis with explanations and the delineated analysis. The statistics used in the analysis were frequency distribution, percentage, average, standard deviation, t-test, multiple regression, and Pearson's coefficient of correlation. The effective factors of success of the Public Relations Administration Development regarding publicity relations of cultural heritage was 4 M's model.

Keywords: administration, public relations, cultural heritage, Wat Prayulrawongsawasworaviharn

บทนำ

วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร หรือชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัดริ้วเหล็ก เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร ตั้งอยู่ใกล้กับเชิงสะพานพระพุทธรูปข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก กรุงเทพมหานคร ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี (คิรี นวรัตน์) หรือสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2371 โดยชาวบ้านในบริเวณวัดเรียกกันว่า วัดริ้วเหล็ก เพราะสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงสร้างมาจากอังกฤษ เพื่อนำมาซ่อมแซม ถวายรัชกาลที่ 3 ใช้เป็นกำแพงในพระบรมมหาราชวัง แต่ทรงไม่โปรด จึงขอรับพระราชทานมาใช้เป็นกำแพงวัดแทน จนกลายมาเป็นวัดที่ชาวบ้านให้ความเคารพ

ปัจจุบันวัดแห่งนี้ อยู่ภายใต้การบริหารของเจ้าอาวาสรูปที่ 14 คือ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) โดยภายในวัดออกแบบพระอุโบสถด้วยสถาปัตยกรรมแบบไทย หน้าบันเป็นลายดอกนูนนาค พระวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนาค ซึ่งนับว่าอัญเชิญมาจากสุโขทัย รวมทั้งมีสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจอีกหลายอย่าง เช่น ริ้วเหล็กรูปหอก ดาบ และขวาน พระเจดีย์ใหญ่เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และอัฐิคนในตระกูลขุนนาค ภูเขาจำลอง หรือเขาเต่าก่อด้วยหินอยู่ข้างประตูทางเข้าวัด มีโบสถ์และเจดีย์ขนาดเล็กบนยอดสระน้ำเป็นที่อาศัยของเต่า อนุสาวรีย์รูปปั้นใหญ่ เป็นอนุสรณ์ถึงเหตุการณ์คราวฉลองวัดเมื่อ พ.ศ. 2380 (วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร, 2558) นอกจากนี้ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ยังเป็นองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นที่ตั้งสำนักฝึกอบรมพระนักเทศน์เป็นสำนักเรียนพระ

ปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี เป็นศูนย์กลางฝึกอบรมเด็กและเยาวชน เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานคร ฯลฯ

การที่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ภายใต้การบริหารจัดการของเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงเป็นที่รู้จักทั่วโลกจนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอันดับ 1 จากองค์การยูเนสโกดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวคิด วิสัยทัศน์ หลักการ หลักธรรมและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เพื่อขยายผลของการวิจัยไปสู่วัดอื่นๆ เพื่อให้ผู้บริหารวัดอื่นๆ ได้พัฒนาวัดสู่ความเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงต่อไป

จากการที่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เป็นวัดไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงภายใต้การบริหารของเจ้าอาวาสองค์ที่ 14 คือ พระเดชพระคุณพระพรหมบัณฑิต นอกจากพระคุณท่านจะเป็นเจ้าอาวาสแล้วยังเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม และยังเป็นเจ้าคณะภาค 2 อีกด้วย ด้วยความสามารถของพระพรหมบัณฑิตเจ้าอาวาสบริหารวัดให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงโดยการบูรณะพระเจดีย์เก่าแก่ภายในวัดและเสนาสนะที่สำคัญๆ จนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอันดับ 1 หรือ Award of Excellence in the 2013 จากองค์การ UNESCO Asia Pacific Heritage Awards for Cultural Heritage Conservation จากโครงการประกวดรางวัล เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมใน

ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประจำปี พ.ศ. 2556 ชนะเลิศอันดับที่ 1 จาก 47 โครงการจากผู้เข้าร่วมกว่า 16 ประเทศทั่วโลก การบริหารวัดในพระพุทธศาสนา เป็นความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าอาวาสแต่ละรูป

พระพรหมบัณฑิต เป็นผู้วิสัยทัศน์ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารวัด ที่สมควรได้รับการศึกษาและเผยแพร่ให้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้บริหารวัดอื่น ๆ ในประเทศ และต่างประเทศ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้บริหารวัดอื่นๆ ในประเทศแต่อย่างใด ซึ่งประเด็นนี้ได้จุดประกายให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ การศึกษาถึงแนวทางและการศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารวัดอื่นๆ ในประเทศและต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

การบริหารวัดในพระพุทธศาสนาเป็นความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าอาวาสแต่ละรูป

พระพรหมบัณฑิต เป็นผู้วิสัยทัศน์ ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารวัด จากปัญหาการวิจัยที่บ่งบอกว่าการที่วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร เป็นวัดไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้กลายเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงภายใต้การบริหารของเจ้าอาวาสองค์ที่ 14 คือ พระเดชพระคุณพระพรหมบัณฑิต นอกจากพระคุณท่านจะเป็นเจ้าอาวาสแล้วยังเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม และยังเป็นเจ้าคณะภาค 2 อีกด้วย ด้วยความสามารถของพระพรหมบัณฑิตเจ้าอาวาสบริหารวัดให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงโดยการบูรณะพระเจดีย์เก่าแก่ภายในวัดและเสนาสนะที่สำคัญๆ จนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอันดับ 1 หรือ Award of Excellence in the 2013 จากองค์การ UNESCO Asia Pacific Heritage Awards for Cultural Heritage Conservation องค์แห่งความรู้ทางการบริหารวัดเช่นนี้ สมควรได้รับการศึกษาและเผยแพร่ให้เป็นตัวอย่างสำหรับผู้บริหารวัดอื่นๆ ในประเทศ

และต่างประเทศ หากไม่เช่นนั้นแล้ว องค์ความรู้ในการบริหารวัดให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง จะจำกัดอยู่เฉพาะภายในวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารเท่านั้นและจะสูญหายไปตามกาลเวลา หากไม่มีการเผยแพร่ต่อไป งานวิจัยเรื่องนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งพุทธศาสนา การยกระดับคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน และการเผยแพร่เกียรติคุณของประเทศชาติไปสู่สังคมไทย และสังคมโลกโดยตรง รวมทั้งผลของการศึกษาจะสามารถใช้เป็นตัวแบบที่ศาสนสถานหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่หวังผลกำไรประเภทอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้และกิจกรรมขององค์กรเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO, 2558)

ด้วยความสำคัญนี้ทำให้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาในประเด็นเรื่องการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร โดยคาดหวังว่าผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางวิชาการ ประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ ประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ให้สอดคล้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์

และกรอบแนวคิดการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย
เนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นหลัก 5 ประการ คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และการ
ประชาสัมพันธ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้การบริหารจัดการ
ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม
ของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จ
4. ความเป็นมา โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่
ของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดหรือความหมายของการ
บริหารจัดการของนักวิชาการทั้งหลาย ผู้ศึกษาได้นำมา
สรุปเป็นความหมายของการบริหารจัดการในการศึกษาครั้งนี้
หมายถึง ระบบที่ใช้ในการดำเนินการนำเอาทรัพยากร
ทั้งคน และวัตถุสิ่งของ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและ
บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหารมีลักษณะ
เป็นกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการคิด การวางแผน
การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การ
บังคับ การรายงาน การงบประมาณ การประสานงาน
การควบคุมงานการตัดสินใจ และนโยบาย ซึ่งจะทำให้
องค์กรที่นำระบบการบริหารมาใช้นั้นเกิดประสิทธิภาพ
ในองค์กรนั้น ๆ และสำหรับในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษา
ได้เลือกใช้การบริหารจัดการประกอบด้วย 4M ที่ (วิช
วิชนิภาวรรณ, 2548) ได้นำเสนอไว้ อันได้แก่
(1) ทรัพยากรมนุษย์ (2) งบประมาณ (3) วัสดุอุปกรณ์
และ (4) การจัดการ มาใช้เป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา
เพราะเป็นแนวคิดที่มีความสั้น กระชับ และครอบคลุม
ต่อการศึกษาในครั้งนี้ ประชาสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้
หมายรวมถึง ความรู้และความสามารถของบุคลากรผู้รับ
ผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่
ข้อมูลข่าวสารมรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศา
วาสวรวิหารโดยใช้ช่องทางงบประมาณอย่างประหยัด และ
คุ้มค่าในการสื่อสารกับพุทธศาสนิกชนและชุมชนรวม
ถึงท้องถิ่นโดยใช้สื่อสำหรับการประชาสัมพันธ์ตามแผน
งานและโครงการที่ดีในการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม

อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาแนวคิดหรือความหมายของการ
บริหารจัดการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปว่า
กรอบความคิด ของปรัชญานี้ เป็นการชี้แนะแนวทางการ
ดำรงอยู่และปฏิบัติตนทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการ
ประยุกต์ที่เกิดขึ้น โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับปัจเจกชน
ครอบครัว ชุมชน ประเทศ ในที่นี้มองในแง่การบริหาร
เศรษฐกิจ (ระดับประเทศ) เป็นการมองโลกในลักษณะ
ที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอน และม
ีความเชื่อมโยงกับกระแสโลก คือไม่ใช่ปิดประเทศ แต่
ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ใช่เสรีเต็มที่อย่างไม่มีมีการควบคุม
ดูแล ไม่ใช่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรืออยู่โดยพึ่งพิงภายนอก
ทั้งหมด คุณลักษณะเน้นการกระทำที่พอประมาณบนพื้น
ฐานของความมีเหตุมีผลและการสร้างภูมิคุ้มกันเนื้อหา
ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มี
ระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง
หากขาดองค์ประกอบใดก็ไม่เป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

จากการศึกษาแนวคิดหรือความหมายของ
ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้การบริหารจัดการด้านการ
ประชาสัมพันธ์ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ
ในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน อันได้แก่
โครงสร้างองค์กร ยุทธศาสตร์องค์กร ภาวะผู้นำขององค์กร
บุคลากรขององค์กร การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
องค์กร และปัจจัยภายนอก อันได้แก่ สภาพแวดล้อม
ด้านการเมือง สภาพแวดล้อมด้านสังคมและวัฒนธรรม
สภาพแวดล้อมด้านด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สภาพ
แวดล้อมด้านเศรษฐกิจ

ทฤษฎี ผู้ศึกษานำปรัชญาของเศรษฐกิจพอ
เพียงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการด้านการ
ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัด
ประยุรวงศาวาสวรวิหาร ที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบ
ด้วย (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมี
ภูมิคุ้มกัน (4) ความรู้ (5) คุณธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของ นงคราญ
ไชยเมืองและคณะ (2554) กล่าวว่า การพัฒนาตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ
ทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ออกแบบการวิจัย (research design)

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method research) ซึ่งเน้น (1) การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจเป็นหลัก พร้อมกับใช้ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูลมาเสริมและเทียบเคียงกับการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณประกอบด้วย 3 หัวข้อ ได้แก่ (1) ประชากร (2) กลุ่มตัวอย่าง (3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ (4) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนเป้าหมายทั้งหมดในเขตพื้นที่ 7 แขวง ของเขตธนบุรีในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 แขวง ได้แก่ (1) แขวงวัดกัลยาณ์ (ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร) (2) แขวงหิรัญรูจี (3) แขวงบางยี่เรือ (4) แขวงบุคคโล (5) แขวงตลาดพลู (6) แขวงดาวคะนอง และ (7) แขวงสำเหร่ มีประชากรรวม 127,708 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามที่เป็นตัวแทนของประชากรในเขตพื้นที่ 7 แขวงของเขตธนบุรี รวม 1,101 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 97% หรือความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.03 (Yamane, 1967)

ส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพได้เป็นการสัมภาษณ์แบบลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (in-depth interview of experts) หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) จากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9 คน ซึ่งใช้เป็นข้อมูลเสริมการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม

(questionnaire) แบบมาตราประเมินค่า หรือมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย ตามแบบของ Likert (1961) เป็นเครื่องมือ และที่ผ่านการทดสอบมีค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามที่ระดับ 0.86

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 3 วิธี ได้แก่ (1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเอกสาร (2) การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยสนาม และ (3) การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์

การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเอกสาร สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา หนังสือ รายงาน ผลการวิจัย สถิติ ตัวเลข และเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศรวมถึงข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ต

การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยสนาม การแจก และการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ผู้ศึกษาและผู้ช่วยอีก 3 คน ได้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่ของ 7 แขวงของเขตธนบุรี โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในพื้นที่ดังกล่าว 1,101 คน ผู้ศึกษาและผู้ช่วยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้จำนวน 1,030 คน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์แบบลึกเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร จำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการเขียนบรรยายหรือพรรณนาใน ขั้นตอนของการอภิปรายผล และการให้ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

เป็นการวิเคราะห์แสดงผลการศึกษาในรูปแบบของตาราง ประกอบกับการใช้รูปแบบของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ (1) ค่าร้อยละ (2) ค่าเฉลี่ย (3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (4) ค่าการถดถอยพหุคูณ และ (5) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ

1. กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน ($\bar{X} = 2.08$, $SD = 0.59$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่า

เฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) การมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 2.15$, $SD = 0.64$) (2) ความมีเหตุผล ($\bar{X} = 2.12$, $SD = 0.56$) (3) การมีคุณธรรม ($\bar{X} = 2.09$, $SD = 0.55$) (4) ความพอประมาณ ($\bar{X} = 2.03$, $SD = 0.50$) (5) การมีความรู้ ($\bar{X} = 2.03$, $SD = 0.72$)

2. กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน ($\bar{X} = 2.65$, $SD = 0.55$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้าน (1) ความมีเหตุผล ($\bar{X} = 2.72$, $SD = 0.48$) (2) การมีภูมิคุ้มกัน ($\bar{X} = 2.69$, $SD = 0.53$) (3) ด้านการมีความรู้ ($\bar{X} = 2.65$, $SD = 0.57$) ความพอประมาณ ($\bar{X} = 2.62$, $SD = 0.56$) (4) ความรู้คู่คุณธรรม ($\bar{X} = 2.56$, $SD = 0.63$) และ (5) ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน จำแนกตามค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน และค่าเฉลี่ยรวมแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อย

ปัญหา		แนวทางการพัฒนา	
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน (SD)			
2.08 (0.59)		2.65 (0.55)	
ค่าเฉลี่ยรวมแต่ละด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย (SD)			
1. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.15 (0.64)	1. ด้านความมีเหตุผล	2.72 (0.48)
ได้แก่คำถามที่ว่า “วัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยขาดการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในช่วงเทศกาลทำบุญ ได้อย่างรัดกุม”		ได้แก่ คำถามที่ว่า “วัดควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดให้น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับเพิ่มมากขึ้น”	
2. ด้านความมีเหตุผล	2.12 (0.56)	2. ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	2.69 (0.53)
3. ด้านการมีคุณธรรม	2.09 (0.55)	3. ด้านการมีความรู้	2.65 (0.57)
4. ด้านความพอประมาณ	2.03 (0.50)	4. ด้านพอประมาณ	2.62 (0.56)
5. ด้านการมีความรู้	2.03 (0.72)	5. ด้านการมีคุณธรรม	2.56 (0.63)

3. กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ต่อปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จที่แบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 3.) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยรวมจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ปัจจัยภายใน ($\bar{X} = 2.36$, $SD = 0.72$) และ (2) ปัจจัยภายนอก ($\bar{X} = 2.35$, $SD = 0.69$) ตามลำดับ

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลจากการการสัมภาษณ์แนวลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ปรากฏว่า

1. ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การแสดงเหตุผลอย่างชัดเจนและครอบคลุมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ของวัดให้สูงขึ้น และเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น

2. ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่อปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จโดยเห็นว่าเนื่องจากสาระสำคัญของปัจจัยภายนอก อันได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน อย่างเป็นระบบและเป็นเครือข่าย เป็นสิ่งสำคัญสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยใหการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ต่อปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน วัดประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัด โดยใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม คือ ใช้ในจำนวนที่น้อยเกินไป อย่างไม่น่าเชื่อถือเท่าที่ควร และขาดการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลทำบุญ เหล่านี้เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีส่วนสำคัญทำให้กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อสภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวเป็นต้น

2. จากผลการศึกษาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก ต่อ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน (สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2) ผู้ศึกษามีความเห็นที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง ในขณะเดียวกันก็มีมุมมองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 คนที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวลึก ว่าวัดควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของแก่ประชาชนหรือสังคมอย่างมากเพียงพอและต่อเนื่อง และให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของแก่ประชาชนหรือสังคมอย่างกว้างขวางและครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยใช้บุคลากรที่มีความเสียสละ ขยัน และอดทน เป็นต้น

3. จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยต่อภาพรวม ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จ ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จที่เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังกล่าว นั้น มีสาระสำคัญที่สอดคล้องและตอบสนองความต้องการของกลุ่มตัวอย่างหรือประชาชนอย่างมาก ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างมั่นใจว่าปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญ

ช่วยให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1. วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยใช้บุคลากรอย่างเหมาะสม เช่น ใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในจำนวนที่มากเพียงพอ นอกจากนี้วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรพัฒนาหรือฝึกอบรมผู้บริหารทุกระดับให้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง

2. วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยใช้หรือแสดงเหตุผลอย่างชัดเจน และครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น

3. วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ

4. วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดโดยให้ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของแก่ประชาชนหรือสังคมอย่างกว้างขวาง และครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญเพิ่มมากขึ้น

5. วัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมของวัดด้วยความรับผิดชอบ และทุ่มเทเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัดอื่น จึงควรนำกรอบแนวคิดที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน

นี้ไปทำวิจัยในหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิสูจน์ผลการวิจัยว่าจะเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐต่อไป

2. หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัด ซึ่งรวมทั้งวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารควรทำวิจัยต่อเนื่องเพื่อศึกษาว่า เพราะเหตุใดผลการศึกษากครั้งนี้ จึงทำให้ปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เรียกว่า 4M น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยภายนอกดังกล่าว

3. หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัดควรทำวิจัยแบบเจาะลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารประสบผลสำเร็จแต่ละปัจจัยอย่างเจาะจง

4. หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัดควรทำวิจัยเชิงเปรียบเทียบ เช่น วิจัยปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารกับวัดอื่นที่มีภาระงานใกล้เคียงหรือคล้ายกัน เป็นต้น

5. หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัดควรทำวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยหรือปัจจัยอื่นสำหรับการศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

6. หน่วยงานของรัฐ วัดหรือบุคลากรของวัดควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของวัดประยุรวงศาวาสวรวิหารโดยตรง เช่น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารของวัด เป็นต้น

References

- Chaimung, N., et al. (2011). *Community development according to philosophy of sufficiency economy: The case study of Baan San Klang community, Jam Pha Yai district, Payao province*. Chiangmai: National Research Council of Thailand. (in Thai)
- Likert, A. R. (1961). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.
- Ministry of Interior. (2015). *Population in Year2015*. Retrieved from <http://stat.dopa.go.th/xstat/popyear.html>
(in Thai)
- UNESCO. (2015). *Buddha Pagoda Temple has won Praiur preservation of cultural heritage in the region in 2556 by UNESCO*. Retrieved from <http://www.unescobkk.org/news/article/-95aea5f13c/>
- Wiratnipawam, W. (2005). *Guidelines of social science concept*. Bangkok: Profess. (in Thai)
- Wiratnipawam, W. (2007). *Management based on the merits and sufficient economy*. Bangkok: Profess.(in Thai)
- Wiratnipawam, W. (2010). *Principles and techniques for writing a thesis and research reports*. Bangkok: Profess.
(in Thai)
- Wat Prayoonwongsawaswaraviharn. (2015). *History of Wat Prayoonwongsawat*. Retrieved from http://www.watprayoon.com/mainschool.php?page=page_watadmin (in Thai)
- Wat Prayoonwongsawaswaraviharn. (2015). *Administration of the measure*. Retrieved from http://www.watprayoon.com/mainschool.php?page=pageorganis_wat (in Thai)
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. New Jersey: Prentice-Hall.

